

DE ONDERWIJSONDERSTEUNENDE ROL VAN OUDERS THUIS

Inspiratie voor leerkrachten
in het basisonderwijs

SAAMO

Ouders zeggen ...

“Hoe kan ik mijn dochter beter helpen om het goed te doen op school?”

“Waarom vertelt mijn kleuter zo weinig over zijn klas?”

“Als mijn zoon minder dan 8/10 heeft, geef ik hem straf. De school is het allerbelangrijkste wat er is.”

“In de agenda van mijn dochter staat dat zij moet leren voor een toets van W.O. Maar wat wordt er dan eigenlijk van mij verwacht? Moet ik naast haar gaan zitten? Moet ik vraagjes stellen?... Ik weet het eigenlijk niet zo goed...”

Illustratie: pikisuperstar / Freepik

Ouderbetrokkenheid? Inzetten op de steun van ouders thuis heeft het meeste impact!

Zo goed als elke basisschool zet vandaag in op ouderbetrokkenheid. Uit onderzoek, o.a. van Leerpunt, blijkt dat ouderbetrokkenheid vooral effectief is “als het gericht is op verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van het leren thuis” (Leerpunt, Toolkit leren en lesgeven / Ouderbetrokkenheid). Een positief onderwijs-ondersteunend thuisklimaat is belangrijker voor het schoolsucces van kinderen, dan het mee rondlopen of meedenken van ouders op school. Interessant is daarbij dat dit effect telt voor alle ouders, ook die uit maatschappelijk kwetsbare groepen. Dat is een belangrijk inzicht, dat scholen kan helpen om hun ouderbetrokkenheid meer impactvol te organiseren.

Want ook bij de ondersteuning door ouders thuis, is een belangrijke rol weggelegd voor de school. Veel ouders vinden het niet makkelijk om hun kind goed te begeleiden en stimuleren. Ze voelen zich niet bekwaam, weten niet waar te beginnen, weten niet goed wat er van hen verwacht wordt of zetten hun kind net ongewild onder druk. “Die onzekerheid zien we bij ouders die kortgeschoold of meertalig zijn”, zegt Myriam van SAAMO, “maar ook andere ouders kunnen adviezen en tips gebruiken”.

De ondersteunende rol van ouders gaat over meer dan enkel het begeleiden van huiswerk. Het gaat over interesse tonen en praten over wat er op school en in de klas gebeurt. Maar ook over motiveren en inspelen op de interesses van kinderen, over in het gezin en in de vrije tijd spelenderwijs leren...

Ook het versterken van de executieve functies van leerlingen, een belangrijke opdracht voor elke school, kan door het bundelen van krachten met de ouders, een stevige boost krijgen.

Leerkrachten zeggen ...

“Ik heb soms de indruk dat de ouders van Sara niet weten waar we mee bezig zijn in de klas, ik zou graag eens met hen praten.”

“Hoe kunnen ouders die nauwelijks Nederlands spreken mijn leerling ondersteunen bij het schoolwerk?”

“We doen op school hard ons best om ouders te bereiken, maar eigenlijk weten we van heel wat ouders niet of ze onze boodschappen krijgen of begrijpen.”

Illustratie: pikisuperstar / Freepik

In school-en klasverband én op maat

Er zijn heel wat - soms kleine - initiatieven die scholen kunnen nemen om ouders te ondersteunen in hun onderwijsondersteunende rol thuis. Zo kom je al een heel eind door bestaande contactmomenten, zoals een oudercontact, hiervoor nog beter te benutten. Je kan dan van elkaar horen wat wederzijdse verwachtingen zijn. Door in gesprek te gaan over hoe ouders hun kind thuis ervaren, hoe zij het tijdens lastige momenten opbeuren, hoe zij hun kind huiswerk zien maken... krijg jij als leerkracht interessante informatie waar je mee aan de slag kan. Tegelijkertijd kan je op dat moment ook informatie en tips voor thuis meegeven. Tijdens het klassikaal infomoment in het begin van het schooljaar kan je extra aandacht aan ondersteu-

ning thuis geven. En je kan er op belangrijke momenten in de schoolloopbaan of tijdens het schooljaar extra op inzetten, zoals in de scholen waar opbouwwerker Jinthe werkt (p. 28). De meeste van deze momenten kunnen klassikaal of op schoolniveau worden aangeboden en georganiseerd.

Sommige gezinnen hebben echter meer nodig. (Herhaaldelijk) in gesprek gaan en van elkaar horen wat ervaringen, mogelijkheden en mogelijke drempels zijn, is dan belangrijk. Tijdens zo een gesprek kan je bijvoorbeeld samen met ouders die nog slechts beperkt Nederlands spreken, nagaan hoe ook zij aan een stimulerende taalomgeving kunnen werken. En dan afspreken hoe je elkaar op de hoogte houdt van hoe het loopt. Of met een gezin dat zich in een precare woonsituatie bevindt kan je afspreken dat huiswerk tijdelijk minder prioriteit kan krijgen...

Wat kan je verwachten van deze brochure?

De onderwijsopbouwwerkers van SAAMO verzamelden de voorbije jaren heel wat ideeën, goede praktijken en tips over het versterken van de ondersteunende rol van ouders thuis. De meeste zijn bruikbaar zowel voor de kleuter- als de lagere school. We zetten ze hier op een rij en doen dit aan de hand van de “zes rollen voor ouders” die de Nederlandse onderzoeker Mariëtte Lusse (Hogeschool Rotterdam) onderscheidt. Op deze manier houden we verschillende manieren waarop ouders die onderwijsondersteunende rol kunnen invullen, in het vizier.

We hopen dat deze brochure kan inspireren. Misschien ga je meteen met de zes rollen aan de slag, of wil je eerst graag inzetten op één of enkele rollen. Hieronder vind je kleine tips die je meteen kan toepassen, maar ook algemenere aanbevelingen, zoals over stilstaan bij de verwachtingen die je van ouders hebt.

Tot slot: sommige leerkrachten geven aan dat ze het niet evident vinden om ouders te ondersteunen in hun onderwijsondersteunende rol thuis. Ze vinden dat dit niet tot hun taken behoort of geven aan dat het wat buiten hun comfortzone is. Anderen zijn net vragende partij om met collega's uit te wisselen, bijvoorbeeld over tips om met meertalige ouders thuis rond taal te werken.

We willen dan ook vooral oproepen om over dit thema in gesprek te gaan met je collega's. Om impact te creëren zijn een gedragen aanpak en gedeelde visie nodig. Hoe kan jullie schoolteam deze ondersteuning van ouders verder uitbouwen? Welke inspanningen gebeuren al en verdienen nog meer schoolbreed of intensiever te worden uitgerold? Waar zijn misschien blinde vlekken of kan nog een tandje worden bijgestoken? Wie zet hier in de school mee de schouders onder, en welke externe partners kan je misschien betrekken?

Veel leesplezier!

De onderwijsopbouwwerkers van SAAMO

Zes rollen voor ouders

- 1 Interesse en betrokkenheid tonen voor het schoolgebeuren
- 2 Positieve verwachtingen en overtuigingen hebben over je kind
- 3 Aandacht hebben voor het ontwikkelen van talenten en interesses van je kind
- 4 Informele leerstimulansen aanreiken, in het bijzonder lezen en voorlezen of vertellen
- 5 Globale aanmoediging en support, motiveren
- 6 Communiceren en samenwerken met leerkrachten

ROL 1

Interesse en betrokkenheid tonen voor het schoolgebeuren

Vlieg op de muur

Tijdens de contactmomenten met ouders, zoals een infomoment in het begin van het schooljaar, kan je ouders een inkijk geven in gewoonten en afspraken uit de klas, of materiaal tonen dat je gebruikt. Op die manier krijgen zij aanknopingspunten waarover ze in gesprek kunnen gaan met hun kind. In de kleuterklas bijvoorbeeld het welkomst- of opruimliedje, de hoekenwerking, de klas-knuffel... In de lagere school kan het gaan over de manier waarop zaken worden aangeleerd, een activiteit tijdens de middagpauze, een projectweek ...

Ook door een keer mee te doen met een activiteit zoals een turnles, voorleesmoment of uitstap, krijgen ouders een goed zicht op hoe het er aan toe gaat in de klas en op school. Belangrijk is dan dat je aangeeft wat je verwacht van ouders als ze deelnemen, bijvoorbeeld meespelen of een taak opnemen. Je maakt best ook op voorhand duidelijk of en wanneer ouders eventueel kunnen filmen of een foto nemen.

Door de huidige communicatiemiddelen is de spreekwoordelijke “vlieg op de muur” die ouders soms zouden willen zijn, niet langer onmogelijk. Filmpjes die je maakt, foto's, korte berichtjes uit de klas of de school, maken dat ouders meer gericht en geïnformeerd in gesprek kunnen gaan

met hun kind. Ze horen welk liedje werd aangeleerd of wat er in de turnles gebeurde, ze leren dat met een “gevoelsdoos” wordt gewerkt, dat er telkens iemand “kind van de week” is, hoe het klaslokaal werd heringericht of zien wat er op een uitstap werd bezocht...

Het is dan goed om mee te geven aan ouders dat ze dit kunnen aangrijpen om in gesprek te gaan met hun kind. Dat het belangrijk is dat ouders tegenover hun kind interesse tonen in diverse aspecten van het schoolgebeuren lijkt evident, maar het kan geen kwaad om dit nog eens te benadrukken en hiervoor tips en ideeën aan te reiken.

Goed kaderen naar ouders waarom je iets doet, is een algemene aanbeveling die geldt voor alle zes rollen. Of het nu gaat over toelichten waarom je ouders uitnodigt in de kleuterklas (om zich een beeld te kunnen vormen van het klasgebeuren en hierover met hun kind in gesprek gaan), of op een voorleesmoment (om via “modeling” ouders mee te nemen in manieren van thuis samen lezen, zie verder), of over het belang van positieve verwachtingen tonen... Maak steeds het belang ervan duidelijk en geef aan hoe zij hier thuis mee aan de slag kunnen.

“De school waar ik werk zet regelmatig leuke foto’s op Smartschool. Op die manier hebben ze al heel wat ouders over de streep getrokken om actiever het ouderplatform te gebruiken. Win win!”

— MOUNIRA,
ONDERWIJSOPBOUWWERKER
IN MECHELEN

Doordacht communiceren vanuit een doorgesproken schoolbeleid

Naast persoonlijke contacten kan informatie ook op veel andere manieren aan ouders worden bezorgd. Onze ervaring is dat Whatsapp door quasi alle ouders makkelijk wordt gebruikt. Als je daarvoor een smartphone van de school gebruikt hoeven leerkrachten die dat niet willen, geen persoonlijk nummer door te geven. Belangrijk is dat zoveel mogelijk ouders de kans moeten krijgen om de informatie te ontvangen. Naast digitale kanalen (het ouderplatform, de schoolwebsite) kunnen ook foto's of werkjes in de gang of inkomhal, op papier... worden getoond of meegegeven.

Het is goed om als schoolteam hierover eerst af te stemmen. "Werken we met een Whatsapp groep (of andere sociale media) per klas, zo ja wat zijn de afspraken?" "Welke rol kan het ouderplatform hier spelen, want we weten dat niet alle ouders hiermee kunnen werken?" Het is verder belangrijk voor ouders dat in alle klassen op min of meer dezelfde manier wordt gewerkt, zeker met broers of zussen in een andere klas, of bij de overgang van kleuter- naar lagere school.

Om het gesprek over wat er op school en in de klas gebeurde te stimuleren, kan de leerkracht ook een "tafelvraag" meegeven voor ouders ter inspiratie. Dit is een "vraag van de week" die ouders tijdens het ontbijt of avondeten kunnen stellen aan hun kind om in gesprek te gaan. Die kan gaan over wat er geleerd werd, maar ook over gevoelens, vriendjes of activiteiten.

Het kan ook interessant zijn om ouders attent te maken op het verschil tussen open en gesloten vragen.

In school Dubbelsprong in Mechelen krijgen alle ouders van de instapklas een "Praatkaart", met foto's van de klas en de school, foto's van de juf, zorgjuf en directeur. Er zitten leuke vragen bij die het hele jaar door thuis gebruikt kunnen worden om een gesprekje over de schooldag te starten. Scan de QR voor een voorbeeldje van een praatkaart.

ROL 2

Positieve overtuigingen en verwachtingen hebben over je kind

Kinderen moeten ervaren dat leerkrachten, maar ook ouders, geloven in hun mogelijkheden. Ouders in een maatschappelijk kwetsbare positie hebben soms minder positieve overtuigingen of verwachtingen. Bijvoorbeeld over hoe zij de mogelijkheden van hun kind inschatten, maar ook over de school of over het belang van een diploma. Eigen negatieve ervaringen, een laag zelfbeeld, een gebrek aan informatie of vaardigheden... maken het soms lastig om hun kind te motiveren of stimuleren, of ondersteuning te bieden bij het kiezen van een school of studierichting.

Het is daarom belangrijk dat leerkrachten aan de ouders duidelijk maken dat hoge verwachtingen laten zien belangrijk is. Verwachtingen werken immers vaak als een self-fulfilling prophecy: geloven dat iemand iets wel of niet kan, helpt om dat ook waar te maken. Uiteraard zijn er, naast hoge verwachtingen laten zien, nog andere dingen nodig, maar de impact ervan is niet te onderschatten.

Voor alle duidelijkheid: met hoge verwachtingen bedoelen we niet een bepaalde studieoriëntering of later beroep ambiëren, maar wel: geloven in de mogelijkheid om te groeien.

Sommige ouders vinden het vooral belangrijk dat hun kind een diploma haalt, waarbij het minder van belang lijkt welk diploma dat dan is. Of ze dromen van een “carrière” voor hun kind, zonder daarbij rekening te houden met interesses of talenten. Zowel overschatten als onderschatten kan kwalijke gevolgen hebben.

(Realistische) verwachtingen laten zien

Daarom is groeigerichte feedback belangrijk. Wanneer een kind taal hoort die focust op zijn of haar ontwikkelingsproces, leert het dat er een sterke relatie is tussen de ontwikkeling die het doormaakt en de inspanningen die het daarvoor doet. Je vindt op het internet veel lijstjes met zogenaamde “groeitaal” die hierbij kan helpen.

Een paar voorbeeldjes: “Je hebt een moeilijke oefening tot een goed einde gebracht, het gaat nu veel beter dan een tijdje geleden! Hoe heb je dit aangepakt?” “Het is normaal om fouten te maken, want we leren iets dat nieuw is, je bent op de goede weg!” “Het was lastig maar je hebt doorgezet, heel knap vind ik dat!”

Een fijn compliment geven is één van vele manieren om geloof in je kind te tonen. Ouders tips geven om een paar vuistregels in acht te nemen (maak het concreet, toon belangstelling, wees oprecht, neem de tijd, toon vertrouwen) kan hen helpen om deugdlopende complimentjes te geven aan hun kind.

Die positieve verwachtingen kan je in de klas en thuis op veel manieren laten zien. Het gesprek aangaan over talenten en interesses van het kind biedt daartoe heel wat mogelijkheden. Wat zien ouders thuis, wat zie jij op school? Hoe evolueert dat? Hoe kunnen jullie samen nog meer stimuleren wat het kind graag doet en waar het goed in is?

Zo kan je in de kleuterklas aan de ouder vertellen in welke hoek hun kind vooral speelt, en hen vragen wat het thuis het liefst doet. Tijdens een klassikaal infomoment bij de start van het schooljaar of een eerste oudercontact kan je aan ouders vragen om enkele positieve eigenschappen of talenten van hun kind te benoemen. Die kan je op zijn of haar foto schrijven en als leerkracht in de loop van het jaar verder aanvullen met wat jij ervaart of ziet. Hierover kan je dan tijdens een later oudercontact in gesprek gaan en/of op het einde van het jaar afgeven.

Soms is het voor ouders moeilijk om in te schatten wat het kind op een bepaalde leeftijd al kan of "zou moeten kunnen". Zelf met hun kind spelenderwijs gaan leren, of hun kind motiveren, is dan moeilijk. De school kan dan ondersteuning bieden zodat ouders een realistisch beeld over de ontwikkeling, het leerproces, de leerstof krijgen. Dit kan sommige ouders geruststellen en hen op weg zetten om meer realistische en positieve verwachtingen te tonen.

Sommige gesprekken verlopen uiteraard individueel met ouders, eventueel zorg en CLB. Maar heel wat meer algemene informatie (wat kan jouw kind/wat leren we tijdens dit semester/ na dit schooljaar...) kan zowel tijdens klassikale infomomenten als tijdens het oudercontact aangeboden worden.

"Dat heb je goed gedaan! Hoe heb je dat voor elkaar gekregen?"

"Ik weet dat ik deze taak aan jou kan toevertrouwen!"

ROL 3

Aandacht hebben voor het ontwikkelen van talenten en interesses van je kind

Tips voor thuis, met aandacht voor enkele valkuilen

Een stimulerende leeromgeving creëren voor hun kind, is voor heel wat ouders minder evident dan je misschien zou verwachten. Eerder dan een gebrek aan betrokkenheid, maken stresserende leefomstandigheden of een gebrek aan kennis of vaardigheden, dat sommige ouders hier mee worstelen.

Als school kan je ook hier ondersteuning bieden, op voorwaarde dat je met een aantal zaken rekening houdt.

Denk er om te beginnen aan dat “talent” een begrip is dat misschien minder gekend is bij een aantal ouders. Bovendien hebben we het hier ook niet over talent als iets waar je ontzettend goed in bent of in uitblinkt (niet alleen topvoetballers hebben voetbaltalent).

Tegenover deze “exclusieve” definitie stelt talentenexpert Luk Dewulf talent voor als: “elke activiteit die moeiteloos gaat en je voldoening en energie geeft, die maakt dat je de tijd compleet uit het oog verliest, in een flow geraakt en je authentieke zelf kan zijn.”

Als je ouders zaken wilt aanreiken om samen met hun kinderen hun interesses en talenten te ontdekken, sta dan zeker stil bij de voorkennis die je veronderstelt en de verwachtingen die je hebt van ouders. Niet iedereen kan lezen of schrijven. Niet in alle culturen is het gebruikelijk om als ouder samen met je kind te spelen. Zo hoorden we ouders zeggen: “Kinderen spelen met andere kinderen, niet met ouders” (nog niet zo heel lang geleden was dat in Vlaanderen trouwens ook vaak zo...). Niet alle ouders zijn bekend met het spelletje “Memory”. Niet alle gezinnen hebben een dobbelsteen in huis. Enzovoort...

Het is dan belangrijk om kinderen en ouders op weg te zetten met haalbare tips voor activiteiten, materiaal, instructies. Dan is het zoveel makkelijker om eraan te beginnen. Hoe kan je thuis met materiaal dat aanwezig is creatief aan de slag? Met welke spelletjes of materialen kunnen sportieve kinderen thuis hun hart ophalen? Waar in de buurt is een basketpleintje of staat een pannakooi? ... Vergeet ook niet om steeds na te gaan of de informatie duidelijk is, of de tips haalbaar zijn.

In een gesprek met ouders kan je ook andere manieren van leren onder de aandacht brengen. Tijdens het voetballen met vriendjes op een pleintje, tijdens een uitstap, of tijdens een wandeling door de stad of in het park... ook daar liggen belangrijke leerkansen. Eenvoudige voorbeelden die je aan ouders kan meegeven zijn: tijdens het wandelen samen een woordenketting maken (kat, tijger, raaf, fazant...) of “Ik ga op reis en ik neem mee...”

“Ken je die vogel?
Zullen we zijn
geluid nadoen?”
“Zullen we tamme
kastanjes rapen?”

“Hoeveel bomen zie je?
Welke kleur hebben de
bladeren?”

“Tijdens het oudercontact sturen leerkrachten ouders vaak door naar mijn lokaaltje, om dan samen te kijken welke vrijetijdsactiviteiten er in de gemeente zijn, of een leuke hobby te zoeken.”

— MYRTHE,
ONDERWIJSOPBOUWWERKER
IN ZWIJNDRECHT

Proeven van het vrijetijdsaanbod als opstapje

Maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren hebben vaak minder de gelegenheid om deel te nemen aan een jeugdbeweging of om een sportieve, culturele of andere vrijetijdsactiviteit te beoefenen.

De school kan hier een belangrijke rol spelen. Als een leerling op de sportdag een talent voor veldlopen laat zien, kan het interessant zijn om dit onder de aandacht van ouders te brengen. Indien nodig kan je hen ook op weg zetten bij het zoeken naar een club in de buurt.

Daarnaast kan je ouders informeren over het bestaan van een vrijetijdspas (bijvoorbeeld de UiTPAS) die activiteiten meer betaalbaar maakt. Op veel plaatsen bieden organisaties wekelijks laagdrempelige activiteiten in de buurt aan.

Naast die vrijetijdsactiviteiten kan de school ook mee het aanbod van betaalbare uitstappen en vakanties bekendmaken, bv door een stand op het schoolfeest: een Rap-Op-Stap kantoor, Iedereen Verdient Vakantie...

Let wel! Dit hoef je als school niet allemaal zelf uit te zoeken of te organiseren. Het Huis van het Kind in jouw stad of gemeente kan je hierbij op weg zetten.

Daarnaast kunnen scholen ook zelf (mee) een aanbod creëren: door de infrastructuur aan te bieden aan lokale vrijetijdsactoren om op die manier de fysieke drempel te verlagen, of door zelf een aanbod te organiseren, al dan niet met andere partners.

Belangrijk scharniermoment: de overgang naar het secundair onderwijs

Bij de school-en studiekeuze in het zesde leerjaar is het belangrijk dat talenten en interesses van leerlingen goed in beeld in zijn gebracht. De dialoog hierover tussen leerling, school en ouders vat je best op tijd aan, en wordt indien nodig op verschillende tijdstippen herhaald.

Dat is vooral belangrijk wanneer de school en de ouders een verschillende inschatting maken van de kansen van kinderen. Onderzoek toont aan dat de verwachtingen van leerkrachten t.a.v kinderen uit lagere socio-economische milieus soms lager liggen. Daarnaast hebben ook sommige ouders onrealistische verwachtingen van de mogelijkheden van zoon of dochter, al dan niet ook door een gebrek aan kennis van het schoolsysteem. Het CLB kan hier natuurlijk ook een rol in opnemen.

De ideeën, ervaring en inschattingen van zowel leerkracht, ouders als van de leerling zelf moeten worden samengelegd om zoveel mogelijk tot een gedragen keuze te komen. Want een gedeelde en positieve keuze draagt bij aan een gemotiveerde start in het eerste middelbaar.

Mooi kant-en-klaar materiaal om met ouders in dialoog te gaan over studiekeuze is bijvoorbeeld “Kies Raak” van De Schoolbrug vzw in Antwerpen.

Daarnaast zijn er heel wat organisaties zoals TADA (Brussel), TAJO (Gent, Kortrijk, Antwerpen), TALim (Genk, Beringen, Maasmechelen), het Beroepenhuis in Gent, ... die je helpen om talenten te linken aan studierichtingen en beroepen.

Sommige ouders kunnen ook een duwtje in de rug gebruiken om scholen te bezoeken. Bezoeken in groep organiseren, of een scholenbeurs bezoeken, kan dan helpen. Voorafgaand kan dan worden toegelicht waar je op kan letten bij de schoolkeuze, welke vragen je zou kunnen stellen...

In Beringen organiseert SAAMO met verschillende partners (Huis van het Kind, jeugddienst...) een vakantiesalon. In de week voor de inschrijvingen van het vakantieaanbod van start gaan, gaan de partners aan de verschillende schoolpoorten staan om het aanbod bekend te maken. Er wordt gepolst of ouders weten hoe het inschrijfsysteem werkt, of ze al een account hebben... Op die manier bereiden we hen voor om deel te kunnen nemen van zodra de inschrijvingen geopend worden.

ROL 4

Informele leerstimulansen aanreiken, in het bijzonder lezen en voorlezen of vertellen

Rijke talige interactie tussen ouders en kinderen is ontzettend belangrijk. Dit geldt zowel voor gezinnen waar thuis Nederlands wordt gesproken, als voor anderstalige of meertalige gezinnen. Voorlezen, samen lezen, vertellen ... Als school zijn er heel veel mogelijkheden om ouders hierbij te betrekken en hen te stimuleren om thuis taalrijk bezig te zijn.

Want sommige ouders willen wellicht graag voorlezen of samen lezen, maar weten niet goed waar te beginnen. Door samen met ouders en kinderen (voor)lees- of vertelmomenten in de klas of in de bibliotheek te organiseren, zet je hen op weg. Een manier om dat te doen is “modeling”: bewust inzetten op voordoen, dan ouders ruimte geven om te “kopiëren” en het uiteindelijk zelf thuis te doen.

Als leerkracht neem je eerst zelf de rol van voorlezer op. Je kan daarbij laten zien dat kinderen op verschillende manieren betrokken kunnen worden bij het verhaal. Soms mogen ze lui achterover op kussens luisteren, soms is het leuk om actief te kunnen meevolgen in het boek. Je kan kinderen laten vertellen wat ze zien. Je kan vragen stellen, zoals “Wat denk je dat er nu gaat gebeuren?” “Wie was dat alweer?” Je kan hen zelf een zin laten afmaken...

In het gesprek met de kinderen laat je telkens aan ouders zien hoe je hen via open vragen aanmoedigt om te spreken. Je benoemt wat het kind doet of zegt en geeft positieve feedback en aanmoediging. Je bouwt verder op wat het kind zegt, je verbetert foutjes, liefs impliciet door het foute

“In Ronse organiseren we 5 keer per jaar bijeenkomsten voor kleuters en ouders, waarin wordt getoond hoe er gewerkt wordt in de kleuterklas. Er worden ook educatieve spelletjes gespeeld, gezondheidstips gedeeld... Dit gebeurt in het Nederlands, Frans en Arabisch. We zien dat ouders deze inspanningen van de school waarderen, het zorgt voor verbinding en ouders steken er heel wat van op!”

— PIET, ONDERWIJSOPBOUWWERKER IN RONSE

woord correct te herhalen. Je vraagt door als iets onduidelijk is enz.

Vervolgens kan je aan ouders vragen om zelf de rol van voorlezer of verteller op te nemen. Misschien kan je hen tot slot samen met het kind een boek laten uitkiezen in de klas of de bib om thuis samen te lezen.

Daarnaast is het belangrijk om misvattingen of drempels die kunnen leven bij ouders, weg te nemen. Zo is het vertellen of (voor)lezen in de moedertaal van de ouder(s) bijzonder waardevol. Ouders die zelf nog weinig Nederlands spreken aanmoedigen om goed Nederlands te leren (waar de overgrote groep van ouders zich terdege van bewust is), kan samengaan met het aanmoedigen van (voor)lezen in de thuistaal. En met prentenboeken of boeken met zoekplaatjes kan iedereen aan de slag.

Misverstanden zijn bijvoorbeeld dat je om voor te lezen verschillende stemmetjes moet gebruiken. Andere ouders menen dan weer dat voorlezen enkel interessant is voor kinderen die nog niet zelf kunnen lezen. Het kan geen kwaad om mee te geven dat ook oudere kinderen (en hun ouders!) voor het slapengaan nog kunnen genieten van gezellig samenlezen of voorlezen.

Geef concrete tips (en vergeet de handleiding niet)!

Belangrijk is om ouders concrete tips mee te geven. Die hoeft je als leerkracht of school niet allemaal zelf te bedenken. Hulplijnen zijn hier een medewerker van de bibliotheek, een bestaande of nieuwe groep vrijwilligers, een kinderboekenwinkel in de buurt, studenten uit de lerarenopleiding...

De meeste ouders weten niet wat AVI 2 of E4 betekent, en dat hoeft ook niet. Hen in contact brengen met een gevarieerd aanbod van aantrekkelijke boeken, aangepast aan de leeftijd, met een geschikte moeilijkheidsgraad, in verschillende talen, met auditieve ondersteuning ... is nodig. Ook om hun weg te vinden in het aanbod van film, hoorspelen, audioboeken, liedjes, tv-programma's (Karrewiet!)... kunnen ouders vaak hulp gebruiken.

Fundels is een mooi voorbeeld van aantrekkelijk materiaal dat kinderen en ouders via een school-

account ook thuis kunnen gebruiken. Het kan trouwens ook in de maximumfactuur worden opgenomen. Daarnaast bieden ook sommige bibliotheken dit aan én er zijn gratis versies. Ook hier geldt dat je dit best eerst samen met ouders eens bekijkt, dat verlaagt de drempel naar het gebruik.

Ook bij andere toepassingen is het belangrijk om aan te geven hoe het materiaal gebruikt moet worden. Zo dacht een ouder die een bundel met QR codes meekreeg, dat het de bedoeling was dat het kind de woorden moest opschrijven, terwijl het om een hulpmiddel ging om de uitspraak te leren. Goed opvolgen of het werken met het materiaal lukt blijft belangrijk.

Wat opvalt in het aanbod van educatieve filmpjes of spelletjes, is dat ze vaak van Nederlandse makelij zijn. Naar materiaal in het Nederlands met Vlaamse tongval is het soms even zoeken.

Ook “rekentaal” kan thuis handig worden ingezet.

Onderwijsopbouwwerker Claudia (actief in verschillende scholen in West Vlaanderen): “In één van de scholen waar ik mee samenwerk, gebruiken de juffen van het 1ste leerjaar rekentaal die ook thuis kan worden inge oefend. Ze tippen ouders om hun kind tijdens het opruimen, spelen of wandelen te laten benoemen of iets minder, meer, tussen voor, achter, onder... is”.

In heel wat scholen en bibliotheken worden voorlees- of speeltasjes gemaakt: een pakketje dat kinderen mee naar huis kunnen nemen, bijvoorbeeld tijdens de schoolvakanties. Die tassen kunnen in de school zelf worden samengesteld, al dan niet samen met ouders, studenten... Belangrijk is alweer dat er voldoende uitleg wordt voorzien.

De bibliotheek verdient hier natuurlijk een aparte vermelding. Voor sommige ouders is het bezoeken van de bib niet evident. Redenen hiervoor kunnen de bereikbaarheid zijn, het niet vertrouwd zijn met de werking, schroom om er binnen te stappen... Samen met leerlingen en ouders op bezoek gaan om het pad te effenen kan dan helpen.

“Veel van de ouders uit mijn land van herkomst zijn niet gewoon om samen met hun kinderen te lezen. Ik vertel hen altijd dat het eerste woord van Allah in de Koran ‘Lees!’ is. Zo heb ik al veel mensen overtuigd om hiermee te beginnen.”

ROL 5

Globale aanmoediging en support, motiveren

Jij bent als klasleerkracht een expert in het motiveren en aanmoedigen van je leerlingen. Het is dan interessant om jouw kennis over wat werkt ook aan ouders door te geven. Hoe daag jij je leerlingen uit om een moeilijke opdracht tot een goed einde te brengen? Hoe beur jij een leerling op die een slechte toets maakte? Hoe geef jij een complimentje dat echt deugd doet? Hier samen over praten, bijvoorbeeld tijdens een oudercontact, kan interessante tips opleveren. Want ook omgekeerd kan je als juf of meester heel wat oppikken van hoe ouders het thuis aanpakken.

Daarnaast is het belangrijk dat ouders zich ervan bewust zijn dat hun eigen houding tegenover onderwijs en de school van belang is. Hoe zij over de school praten, het vertrouwen dat zij hebben in het schoolteam, bepaalt mee hoe hun kind de school ervaart.

De school kan hierbij een handje helpen, door ouders zelf op een laagdrempelige en aangename manier kennis te laten maken met school. Een mooi voorbeeld zijn de maandelijkse Peuterbabbels die SAAMO samen met een school in Hasselt heeft opgestart. Ouders komen samen met hun peuter van 1.5 tot 2.5 jaar oud, op regelmatige tijdstippen meedoen in de klas. Zo leren ze de school en de werking van de school beter kennen en kunnen ze, als het zover is, goed voorbereid en met vertrouwen instappen.

Ouders kunnen hun positieve houding tegenover de school op verschillende manieren tonen aan hun kind. Bijvoorbeeld door goede voorwaarden te scheppen voor het maken van schoolwerk. De school kan dan een handje helpen door ouders tips aan te reiken om met een vaste structuur te werken: bijvoorbeeld bij thuiskomst eerst een (gezonde) snack aanbieden, dan even spelen en vervolgens de boekentas nakijken en op een vaste plek huiswerk maken, leren of lezen. Belangrijk is ook dat ouders op dat moment in de buurt zijn, en misschien als het schoolwerk klaar is nog even alles overlopen.

Belangrijk is ook te beseffen dat inspanningen van ouders om te motiveren ook een tegengesteld effect kunnen hebben, namelijk wanneer kinderen vooral druk ervaren. Dat kan bijvoorbeeld wanneer ouders eng kijken naar punten op het rapport, of onrealistische verwachtingen laten blijken. Een gesprek met ouders over de balans tussen supporteren en stress creëren door teveel druk te zetten, kan dan helpen.

Communiceren en samenwerken met leerkrachten

Om de onderwijsondersteunende rol van ouders te versterken kan de school heel wat algemene, klassikale initiatieven nemen, die zich richten tot alle ouders. Voorbeelden: tijdens het infomoment voor kleuters kunnen “praatkaartjes” of “gespreksstarters” aan ouders worden bezorgd. Tijdens (een) infosessie(s) voor ouders van het eerste leerjaar kan worden ingezoomd op verwachtingen rond huiswerk. In andere leerjaren kan enkele malen per jaar een infosessie over wat kinderen leren in de klas en hoe ouders hierbij thuis kunnen ondersteunen, worden georganiseerd. In het zesde leerjaar kan een sessie over ondersteunen bij leren plannen en zelfstandig werken worden aangeboden die ouders met hun kind samen kunnen volgen. Daarnaast kunnen filmpjes die je school maakte en andere materialen ondersteunend zijn.

Het voordeel van ouders op school te zien en hierover in gesprek te gaan is dat ouders ook kunnen reageren op de informatie en verwachtingen. Is alles duidelijk en haalbaar? Hebben ze nog vragen? Misschien hebben ze ook tips voor andere ouders?!

Het blijft belangrijk om aan ouders te vertellen dat zij op heel veel manieren thuis, complementair aan wat er op school gebeurt, kunnen ondersteunen. Vaak denken we dan vooral aan het opvolgen

van de agenda en het huiswerk, maar de 5 rollen hierboven geven aan dat ook andere ondersteuning nuttig en nodig is.

Aangeven wat van de ouders verwacht wordt en wat niet, is cruciaal: de agenda samen inkijken, overlopen of alle taken zijn gemaakt, motiveren en ondersteunen. Op de website van Klasse vind je tientallen artikels met kant- en – klaar materiaal over (communiceren over) huiswerk.

Door aan ouders duidelijk te maken dat niet verwacht wordt om thuis de rol van juf of meester over te nemen, neem je vaak al heel wat stress weg. Maar dan nog blijft het opvolgen van het schoolwerk voor heel wat ouders een uitdaging. Kort op de bal spelen en snel in gesprek gaan wanneer je vaststelt dat het niet loopt zoals verwacht is dan belangrijk. Wanneer van leerlingen verwacht wordt dat ze huiswerk maken op Bingel en dit gebeurt niet, betekent dit niet noodzakelijk dat ouders niet betrokken zijn.

“Een leerling uit een gezin woonwagenbewoners kwam vaak op school zonder het gemaakte huiswerk bij. Toen hierover een gesprek met de ouder plaatsvond, was die heel verbaasd, want het huiswerk werd wel degelijk gemaakt. Het was echter voor die ouder niet duidelijk dat het huiswerk ook weer terug naar de school moest.”

— DIRECTEUR VAN EEN BASISCHOOL

“In de school waar ik werk organiseren we groepsmomenten voor ouders van het eerste leerjaar, waarin hun verwachtingen, ervaringen, noden enz over ondersteuning thuis worden verzameld. Daarover gaan we dan in dialoog met de leerkrachten. Samen werken we handvatten en tools uit om beter samen te werken.”

— JINTHE, ONDERWIJSOPBOUWWERKER IN SINT-KATELIJNE-WAVER

Zonder (voor)oordelen het gesprek aangaan kan al vaak duidelijkheid en een oplossing bieden.

Voor het gebruik van de agenda, is het belangrijk dat de school eenzelfde werkwijze hanteert over de leerjaren heen. Een taak die op een bepaalde datum wordt ingeschreven, kan tegen die dag klaar moeten zijn, of op die dag gemaakt moeten worden. Als hierover andere afspraken gelden in verschillende klassen, kan dat tot misverstanden leiden.

Want last but not least... Vooraleer er gecommuniceerd kan worden naar ouders over wat er van hen verwacht wordt bij het opvolgen van huiswerk, is het belangrijk om een doorgesproken en gedragen huiswerkbeleid te hebben: wat is de functie van huiswerk, hoeveel huiswerk geven we en wanneer, hoe wordt het (al dan niet maken van) huiswerk beoordeeld, hoe noteren we huiswerk in de agenda, hoe kunnen ouders met ons communiceren als ze bijvoorbeeld vaststellen dat een taak of iets instuderen moeilijk loopt enz

Naast deze communicatie over huiswerk, moeten ouders gestimuleerd en uitgenodigd worden om bij vragen of problemen zo snel mogelijk contact op te nemen met de juf of meester. Wanneer ze weten dat ze snel en makkelijk iemand kunnen aanspreken, bijvoorbeeld dagelijks aan de schoolpoort, verlaag je de drempel aanzienlijk.

Tot slot

Als SAAMO stellen we vast dat het overgrote deel van de ouders die ons pad kruisen alles in het werk stelt om hun kinderen de allerbeste toekomst te geven. Maar soms zijn de problemen in een gezin zo groot dat ondersteuning bij het schoolgebeuren er (tijdelijk) bij inschiet. Het gezin kan dan soms niet voldoen aan de verwachtingen van de school. Dank aan elk schoolteam dat op dat moment begrip toont en kijkt hoe het ondersteunend kan zijn voor het kind en het gezin.

We horen heel graag wat jij van deze brochure vindt!
Heb je feedback, of zelf nog tips of ideeën?
Wij kijken ernaar uit om van je te horen!

SAAMO PROVINCIE ANTWERPEN

Myriam Suetens | 0475 42 02 13 | myriam.suetens@saamo.be

SAAMO LIMBURG

Katrien Franssens | 0497 58 43 72 | katrien.franssens@saamolimborg.be

SAAMO VLAAMS-BRABANT

Kirsten Saenen | 0497 78 98 97 | kirsten.saenen@saamo.be

SAAMO WEST-VLAANDEREN

Joke Dekoninck | 0474 91 96 47 | joke.dekoninck@saamo.be

SAAMO OOST-VLAANDEREN

Katelijne De Winter | 0491 34 41 12 | katelijne.de.winter@saamo.be